

Clàudia Pujol
Directora de Sàpiens
redaccio@sapiens.cat

Camins de glòria, de Stanley Kubrick

Ens trobem dins les trinxeres del front francès el 1916, durant la Primera Guerra Mundial. No sabem, perquè no s'hi fa cap referència, on es troben exactament aquestes trinxeres, si ja ha començat la batalla de Verdun (febrer), ni si Portugal ja ha entrat a la guerra (març), ni si ja s'han signat els acords secrets Sykes-Picot entre França i Gran Bretanya per l'Orient mitjà (maig), ni si s'ha iniciat la batalla naval de Jutlàndia (maig), ni si ja estem a les portes de la batalla de Somme (juny). L'únic que sabem és que un general de l'exèrcit francès, Paul Mireau —interpretat per George Macready—, ordena al coronel Dax —Kirk Douglas— i al seu regiment emprendre una missió pràcticament suïcida: fer-se amb un punt estratègic de vital importància per al desenvolupament de la guerra, un fictici Ant Hill.

- «— Coronel, demà el seu regiment ocuparà el turó de les Formigues.
— Amb quin recolzament?
— Amb cap.
— És conscient que la meitat dels meus homes moriran?
— Tota França depèn de vostè, Dax.
— No em compari amb un toro general, no em cal que em posi la bandera al davant perquè l'en-vesteixi.»

Camins de glòria [Paths of Glory], probablement el millor film d'Stanley Kubrick, comença amb un implicant *travelling* a través de les trinxeres, on els oficials i els soldats rasos interactuen contínua-

ment, fumen i debaten quina és la forma menys dolorosa de morir. Els encertats enquadraments, els precisos moviments de càmera i l'esplèndid treball fotogràfic de Georg Krause, amb reminiscències de documental, aconseguen transportar l'espectador al cor de la Primera Guerra Mundial i que aquest gairebé pugui olorar la pólvora de l'artilleria d'un enemic que no es veu mai —no és necessari— i pugui escoltar els últims batecs d'uns soldats que repton enmig de filferades en terra de ningú abans de l'expiració final. Al costat de tots ells, el valeros comandant Dax que, xiulet en mà, intenta, endebades, fer avançar les seves tropes cap a l'objectiu impossible que els ha estat assignat.

La missió esdevé un infern. El general Mireau, irritat en comprovar que una part del regiment emprèn la retirada, ordena disparar sobre els propis soldats. Si són covards per enfrontar-se a les bales alemanyes, ho hauran de fer a les franceses. Mireau repetirà aquesta frase dues vegades: enmig de la fallida presa d'Ant Hill i quan, rabiós pel ja consumat fracàs, decideix imposar al regiment un càstig exemplar: tres soldats seran elegits a l'atzar pels seus superiors, acusats —injustament— de covardia davant de l'enemic i sotmesos a un consell de guerra que serà una veritable pantomima. «Per què no afusella tot el regiment?», el repta Dax. «Volem donar exemple, no exterminar a l'Exèrcit francès», etziba Mireau. «Doncs per això em tenen a mi. Sóc el comandant d'aquesta unitat. La mort d'un home pot ser tan allisonadora com la de molts». A Mireau, aquest raonament no li servirà per canviar els seus plans.

La crua realitat de la guerra on sovint la mort de soldats és un mer dany col·lateral per satisfer ambicions personals, fa de *Camins de glòria* l'al·legat antimilitarista per excel·lència

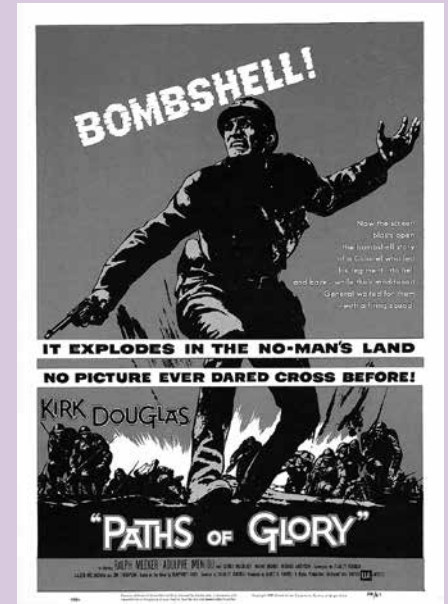

La personalitat deshumanitzada del general, que dóna reiterades mostres de menyspreu per la vida dels seus homes, està inspirada en el comandant de la 119 brigada d'infanteria de l'Exèrcit francès, Géraud Réveilhac, que el febrer del 1915 i després de diversos intents fallits de prendre una posició enemiga, també va ordenar a l'artilleria disparar sobre les pròpies trinxeres per obligar a les seves tropes a atacar. A Réveilhac també se'l recorda per haver ordenat repetir un atac esgrimint que no s'havia produït un nombre, al seu parer «acceptable», de baixes. Efectivament durant la Primera Guerra Mundial, l'Exèrcit francès va dur a terme afusellaments per covardia. Ara bé el nucli central del film, la selecció aleatòria de tres soldats per executar-los com a càstig a tota una unitat, té més paral·lismes amb els mètodes utilitzats a l'antiga Roma, en què era habitual matar a un de cada deu legionaris com a mesura disciplinària, que no pas amb els procediments emprats en els exèrcits moderns.

El fet que *Camins de glòria* mostrés de forma tan evident el contrast entre les infernals trinxeres i les estances àmplies i lluminoses dels generals multicondecorats, i que fes palesa la crua realitat de la guerra, en què sovint,

la mort de soldats esdevé un mer dany col·lateral per satisfer ambicions personals i ascensos, la van convertir en l'al·legat antimilitarista per excel·lència. Com era de preveure, un guió tan incòmode va haver de passar per diversos estudis cinematogràfics abans que la United Artists acabés acceptant-lo —sembla que la determinació de Douglas per tirar el projecte endavant va ser decisiva. El rodatge, tampoc no seria una bassa d'oli: donada la impossibilitat de rodar-la a França, les escenes es van haver de filmar a Baviera. I, finalment, l'estrena del film a Brussel·les el 1958 va desencadenar importants incidents diplomàtics a causa de les pressions de les autoritats franceses que no estaven disposades a acceptar la imatge que es projectava de l'Exèrcit francès —fins al 1975 no s'estrenaria a França.

Des de la primera projecció, el sublim i melancòlic epíleg final va ser un dels punts més comentats per la crítica. I és que, en l'únic moment de relax del film, veiem una cantina plena de soldats francesos escoltant *Ein Treuer Husar* [El militar fidel] interpretada per una espantadissa presonera alemanya dalt de l'escenari. L'escena emocionaria els mateixos soldats que acabarien taral·lejant la cançó amb llàgrimes als ulls; al director Stanley Kubrick —que

acabaria demanant matrimoni a l'actriu, Susanne Chirstian, que interpreta el número— i als mateixos espectadors que es reconforten pensant que, a l'exèrcit, també hi pot haver espai per a la humanitat. ◀